

ZBORNİK ZA DRUŠTVENE NAUKE
SIMPOZIJUM O DEMOGRAFSKOM RAZVOJU VOJVODINE
Matica srpska, Novi Sad, br. 102-103, 1997, str. 228

Novembra meseca 1997. godine u Novom Sadu u prostorijama Matice srpske održan je Simpozijum o demografskom razvoju Vojvodine. Simpozijum je organizovala Komisija za populacionu politiku Izvršnog veća Skupštine Vojvodine u težnji da dovede do promena u nepovoljnim kretanjima demografskog razvoja u ovom delu Jugoslavije. Nakon skupa pozitivno recenzirani radovi su objavljeni u *Zborniku Matice srpske za društvene nauke, br. 102-103*. Ova periodika Matice srpske je u više navrata u celini posvećivana pojedinim temama iz društvenih nauka. Ovaj put pažnja je posvećena demografskom razvoju.

Na simpozijumu su učestvovali stručnjaci različitih naučnih oblasti (demografi, sociolozi, geografi, ginekolozi, sociolozi, ekonomisti, pravnici), tako da je problematika sagledana kompleksno u čemu je veliki značaj i skupa i Zbornika.

Radovi u Zborniku su podeljeni u dve grupe. U prvoj grupi *Članci i rasprave* je šesnaest radova. Prvi rad u ovom odeljku Mirjane Rašević i Mine Petrović "Iskustva pronatalitetne politike i pitanja koja se postavljaju" je, takoreći, uvodni članak o navedenoj problematici, jer populaciona politika obuhvata većinu problema koji se kasnije javljaju u raspravama. Rad Mladena Stojanova "Biološka i društvena radjanja" analizira raskorak radjanja sa prirodnim mogućnostima i društvenim potrebama u Vojvodini. Krstan Malešević u radu "Za kompleksnije izučavanje demografskog fenomena" pokušava da ukaže na svu složenost demografskog problema i ukratko obradjuje devet faktora depopulacije na ovom prostoru: od najširih civilizacijskih, preko socio-kulturoloških, društveno-ekonomskih, političko-pravnih, zdravstvenih, obrazovnih, istorijskih, do specifično lokalnih, porodičnih i individualnih. "Da li je Vojvodina imala demografsku eksploziju?" je pitanje na koje Miloš Marjanović odgovara ukazujući na

demografski "bum" krajem prošlog i početkom ovog veka u Vojvodini. Olga Cvejić-Jančić razmatra pitanje uticaja pojedinih porodičnih instituta na natalitet, kao što su sklapanje braka, vanbračna zajednica, pravni status dece i pravo na slobodno roditeljstvo, u radu "Natalitet i porodično pravo". Konvencija o pravima deteta je kamen medjaš između tradicionalne i univerzalne prakse da su deca objekat društvene intervencije, a ne pravni subjekat, o ovoj temi govori Tamara Lukšić-Orlandić u radu "Konvencija o pravima deteta". Zatim slede dva rada iz oblasti zakonodavstva Zorana Ponjavića "Zakonodavstvo o prekidu trudnoće i populaciona politika" i Gordane Kovaček-Stanić "Uticaj stambenog zakonodavstva na porodičnu sigurnost". Aleksandra Kostić i F. Popić-Paljić sa saradnicima su ispitivali biološki potencijal, genetičku strukturu (unutar etničke i međuetničke varijabilnosti), kao i visinu rizičnosti za reprodukciju stanovništva Vojvodine u radu "Genetski činioci učestvuju u određivanju prirodnog priraštaja na teritoriji Vojvodine". Kretanje broja legalnih prekida trudnoće na teritoriji Vojvodine iznose Predrag Vuleta, Dušan Vuleta i Relja Djordjević u radu "Uticaj legalnih prekida trudnoće na demografska kretanja u Vojvodini". Aleksandra Kapamodjija, J. Vukelić i Mirjana Pavlov-Mirković u radu "Motivacija za roditeljstvom kao varijabla nataliteta" analiziraju nagon materinstva i uticaj društva u razvoju tog nagona. Goran Penev poredi i analizira fertilitet autohtonog stanovništva i doseljenog stanovništva u istoimenom radu. Rad Srdjana Vukadinovića "Vertikalna društvena pokretljivost u Vojvodini početkom devedesetih" malo odskače svojom problematikom od uobičajenih radova u ovom Zborniku. Rad je rezultat terenskih istraživanja sa početka ove decenije i pokazuje da se po osnovu međugeneracijske pokretljivosti u stratifikacijskom rasporedu konstituišu četiri društvene grupe: poljoprivrednici, radništvo, administrativno osoblje i stručnjaci. Autor Radovan Pejanović u radu "Neki ekonomski faktori deagrarizacije" razmatra problem deagrarizacije kao demografski fenomen i zalaže se za izradu antideagrarizacionog programa kao dela koncepta revitalizacije sela i kao dela agrarne politike. Nada Raduški je koristeći podatke sa popisa 1948-1991, koji su joj omogućili uvid u populacionu dinamiku značajnijih nacionalnih manjina u Vojvodini napisala je rad "Demografski razvoj nacionalnih manjina u Vojvodini". Bez obzira na krizu u kojoj se naša zemlja i dalje nalazi, Jelena Predojević je

pokušala da objasni kako su se na demografski razvitak opštine Novi Sad odrazile politička, društvena i ekonomska kriza, rat i sankcije u radu "Neki aspekti demografskog razvitka Novog Sada u prvoj polovini 1990-ih".

Drugu celinu Zbornika čini 13 radova u delu *Prilozi i gradja*. Vera Grujić, Mirjana martinov-Cvejcin, Mirjana Pavlov-Mirković i Eržebet Ač-Nikolić su u radu "Neke demografske karakteristike Vojvodine" obradili kretanje broja stanovnika, starosnu i polnu strukturu stanovništva, radjanje, smrtnost i prirodni priraštaj u Vojvodini. Zdravstveno stanje stanovništva je jedan od bitnih faktora koji utiče na reprodukciju. Zdravstvena politika, kroz planiranje porodice, treba da obezbedi uslove za opšte i genitalno zdravlje žene. Ovo je problematika kojom se bave Mirjana Pavlov-Mirković i Vera Grujić u radu "Savremeni pravci medicinskog aspekta planiranja porodice u funkciji demografskog razvoja". Dva rada "Populacioni razvoj Srema" Saše Kicoševa i Darka Radjevića i "Prirodno kretanje stanovništva Srema" Branislava S. Djurdjeva i Milke Bubalo bave se demografskim problemima ovog dela Vojvodine, kao i rad "Uticaj izbegličke populacije na kretanje nataliteta u Sremu" Duška Madjijća, S. Petakovića i dr., u kom je demantovana pretpostavka da bi izbeglička populacija možda mogla da poboljša demografsku sliku, jer ovo alohtono stanovništvo nema veću stopu nataliteta od autohtonog stanovništva kao dosadašnji imigranti. Slede još tri rada koja se odnose na izbeglice. Prva dva analiziraju broj i vitalno-demografske i socio-ekonomske karakteristike izbeglih i raseljenih lica u Novom Sadu ("Migraciono kretanje stanovništva - izbeglištvu 1991-1997. na području Novog Sada" Marije Tasić, Božidara Jetkovića i Strahinje Gobeljić) i u Novom Kneževcu ("Izbeglice i prognana lica u opštini Novi Kneževac" Dragoljuba Bugarskog). Treći rad "Jugoslovenske izbeglice u Engleskoj" Gordane Vuksanović ima za cilj da putem analize rezultata istraživanja, kao i međunarodnih pravnih dokumenata koji se odnose na izbeglo stanovništvo, ukaže na pogodnosti i nedostatke života u dijaspori. Demografske promene kao i druga zbivanja u Vojvodini imali su odjeka i na delatnost stanovništva o čemu govore autori Jovan Plavša i Jovan Romelić u radu "Promene strukture stanovništva Vojvodine po delatnostima posle Drugog svetskog rata". Neke od neminovnih posledica negativnih kretanja stopa prirodnog priraštaja ne samo u Vojvodini nego i u Srbiji, su obradjene

u radovima "Struktura naselja Srbije po veličini" Radoslava Stevanovića, "Osnovne karakteristike urbane strukture Vojvodine" Ive Š. Marinića, "Brojno kretanje stanovništva u gradovima Vojvodine" Nade Vidić i u radu "Demografsko stanje selo-grad Smederevska Palanka" Ruže Bajić i Aleksandra Stankića.

Na kraju Zbornika su štampane diskusije Bratislave Morine, Ane Gavrilović, Aleksandra Krstića, Save Bojovića i Miloša Marjanovića na ovu temu.

Milka Bubalo
